

Stedelijk Museum **BUREAU** **AMSTERDAM**

NO 10

ROZENSTRAAT 59 / 1016 NN AMSTERDAM

TEL 31(0)20 4220471 / FAX 31(0)20 6261730

17 12 1994

Foto's

sculpturen

Rineke

Dijkstra

Classen

Tom

22 01 1995

TOM CLAASSEN EN RINEKE DIJKSTRA zijn makers van een onkwadig beeld. Samen tonen de dingen zoals ze zijn, op zo'n manier dat het overtuigend is. De foto's van Rineke Dijkstra laten mensen zien die niet alleen een verhaal of in hun omgeving, maar ook in hun omgeving. De sculpturen van Tom Claassen zijn op de afbeelding van de werkelijkheid, als een stilgezet geluid of als een uitvergroting van de werkelijkheid.

TOM CLAASSEN

Tom Claassen heeft tijdens zijn werkperiode in het Europees Keramisch Werkcentrum in Den Bosch, van september tot begin december 1994, het a-b-c van de keramische kunst onderzocht.

Er zijn voorbeelden van gebruikskeramiek; eenvoudige potten en vazen, een minimal-achtige sculptuur in de vorm van een omgekeerde tafel en een grillig goud geglaazuurd beeld, dat als barok en extravagant sierobject op een schoorsteenmantel niet zou misstaan.

Claassens meest klassieke sculptuur is een bijna twee meter hoge mensfiguur van gebakken klei. De statische pose en stilering van zijn lichaam geeft hem het aanzien van een Kouros, de half-goddelijke, half-menselijke jongeling uit de vroeg Griekse beeldhouwkunst. Maar door de afwezigheid van fysieke details als bilspleet en tepels lijkt de figuur ook op een schaatser die zijn pak als een gladde tweede huid heeft aangetrokken, al is zijn pose weinig expressief en allerminst dynamisch.

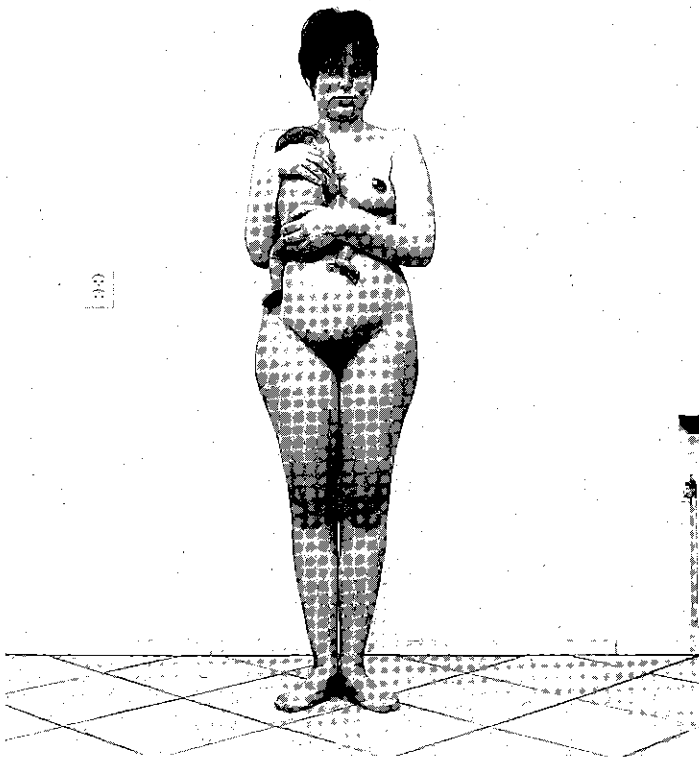
Veel van Claassens beelden ontstaan als het omvatten van ruimte en het aangeven van tussenruimte. Voor de Prix de Rome in 1992 maak-

te hij een rubberen opblaasbootje op een golvende parketvloer, waarmee hij aan de 'restruimte' in het beeld en in de museumzaal bóven de vloer evenzeer aandacht schonk als aan de fysieke objecten. In datzelfde jaar maakte hij van latex een afdruk van de toiletten in zijn atelier. Dit duplicaat hing hij als een afgestroopte huid in de ruimte. Bij het recente keramische beeld vat hij de menselijke huid op als de plooibare begrenzing tussen vorm en restruimte, tussen binnen en buiten.

Een zelfde soort scheiding zie je ook bij de twee zonnebrillen die Tom Claassen van klei heeft gemaakt. Je kunt die lompe goudkleurige brillen ergens neerleggen of meenemen in je borstzak, maar als je ze opzet dan heb je een massieve laag klei voor je ogen, waardoor ieder zicht op de buitenwereld wordt belemmerd. Uit de staalkaart van de keramische kunst die Tom Claassen de afgelopen maanden heeft ontwikkeld, spreekt niet alleen zijn sterke oriëntatie op de traditie van de beeldhouwkunst, maar ook de ironie en relativering waarmee hij deze traditie en haar principes tegemoet treedt.

Leontine Coelewijn

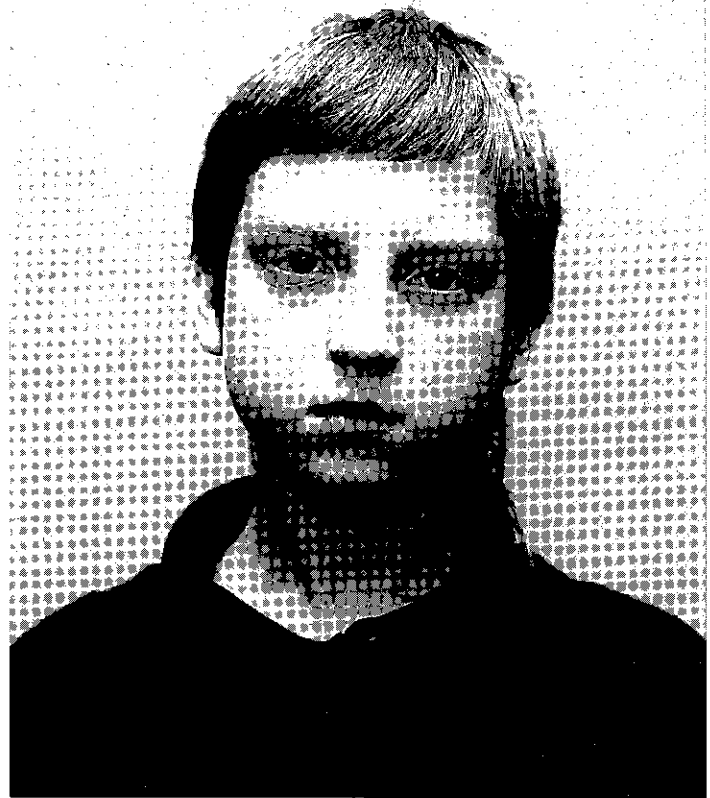

RINEKE DIJKSTRA

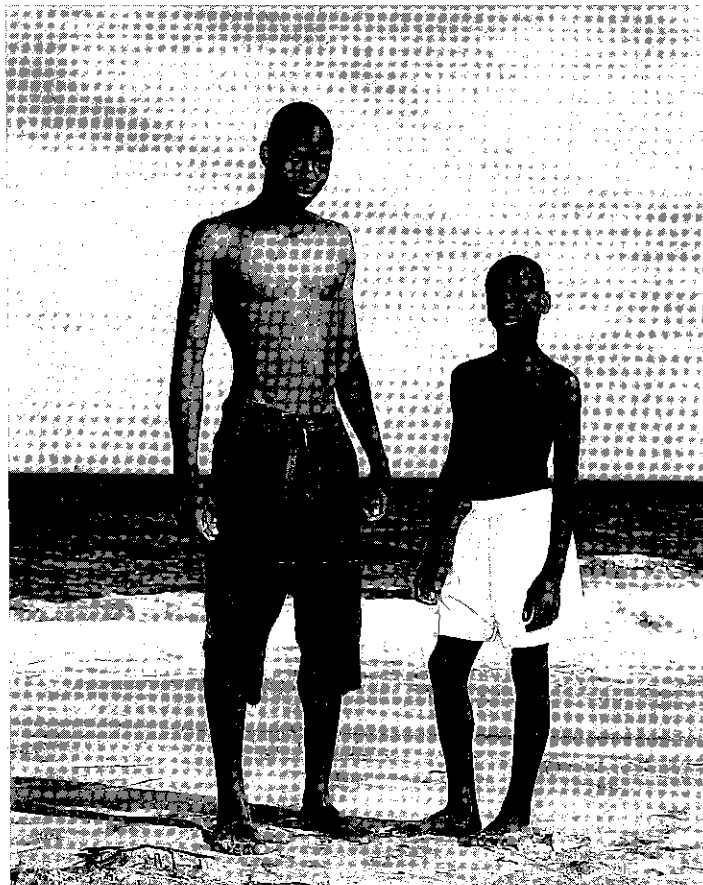
Van de fotografe Rineke Dijkstra zijn in Bureau Amsterdam portretten te zien uit verschillende series die zij de afgelopen jaren maakte. Wat deze series, hoe verschillend ze ook zijn, met elkaar verbindt is Dijkstra's vermogen een heel bijzonder evenwicht te vinden tussen monumentaliteit en intimiteit, een kwaliteit die vooral in het oog springt in haar serie strandportretten. In vergelijking met de andere portretten, o.a. van (kinderen van) vluchtelingen, stierenvechters na afloop van een gevecht en moeders met hun zojuist geboren kind, zijn de strandportretten het meest consequent van opvatting. In de andere series is zij op zoek naar wat je een combinatie van het documentaire moment en het psychologische portret zou kunnen noemen. Anders gezegd gaat het Dijkstra nu om mensen die zeer recent een belangrijke ervaring achter de rug hebben en om de vraag of zo iets in een portret zichtbaar gemaakt kan worden.

De reeks strandportretten (1992-heden) ontstond vanuit Dijkstra's behoefte zich los te maken uit het keurslijf dat het opdrachtenwerk waarmee zij tot een paar jaar geleden hoofdzakelijk haar brood verdiende nu eenmaal is. Misschien ook vanuit een toenemend inzicht in pose, een van de meest bepalende aspecten van een portret naast de positie die de fotograaf zelf

inneemt. Door Dijkstra's concentratie op pose - of een zeker gebrek daaraan - ontstond een merkwaardig fluïde serie portretten, fluïde omdat het enerzijds duidelijk om portretten gaat terwijl tegelijkertijd iets van de interactie die je daarbij verwacht ontbreekt. Het gaat in de serie om naamloze mensen op stranden in Europa en in de Verenigde Staten. Dijkstra was duidelijk op zoek naar het moment waarop een pose zich vormt of juist desintegreert, aarzeling en onzekerheid zichtbaar zijn in houding en oogopslag. Die momenten legde zij vast met op de achtergrond de zee, een ruimte zonder andere begrenzing dan die van het kader. Haar keuze voor bepaalde mensen was naar zij zegt intuïtief en betrekkelijk willekeurig al blijken achteraf vooral de beelden van kinderen en pubers het meest te beantwoorden aan wat zij zich voorstelde: portretten die niet glamoureuus of psychologisch zijn maar waarin de fotografe - en de kijker - haar (en zijn) eigen besef van alleenzijn, van existentiële eenzaamheid herkent.

In de andere series waaraan zij deels tegelijkertijd werkte heeft dat zoeken naar emotionele intensiteit een nog geconcentreerdere vorm gekregen. De stierenvechters tonen slechts gezicht en bovenlichaam, de jonge moeders en de kinderen zijn gefotografeerd tegen kale binnenmuren of al even neutrale straatwanden. Aan de andere

kant hebben die laatsten wel weer vaak een houvast: het pasgeboren kind of wat dierbare spullen. Veel steun lijken die niet te geven: in zijn niets verhullende frontaliteit en scherpte heeft Dijkstra's benadering iets meedogenloos. In zekere zin maakt zij mensen tot het object van een haast antropologische blik. Toch worden haar onderwerpen geen tragische fenomenen of objecten van ongezond voyeurisme en dat is, denk ik, te danken aan twee aspecten: het al eerder genoemde gevoel voor pose en het zich pas in tweede instantie op de voorgrond dringende detail dat een kledingstuk kan zijn maar ook een houding of een gebaar dat ontroering oproept.

Wat ik interessant aan Rineke Dijkstra's werk vind, is dat zij zich ondanks de consequentheid van haar methode - vaak een laag standpunt, frontaal, ingeflitst - niet laat vangen door zoiets als een stijl. Misschien kun je zeggen dat Dijkstra's foto's de onnadrukkelijke, op directe observatie van de werkelijkheid gebaseerde monumentaliteit bezitten die kenmerkend is voor een essentiële traditie in de Nederlandse documentaire fotografie. Tegelijkertijd is zij door de visuele afstand die zij schept en door de nadruk op strikt beeldende aspecten de vertegenwoordigster van een jonge generatie.

Hripsimé Visser

Biografie

RINEKE DIJKSTRA

1959, Sittard

Gerrit Rietveld Academie,
Amsterdam, 1981-1986

1993 De Kracht van Heden,
Stichting Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, Loods 6,
Amsterdam

1993 Fotofestival, Naarden
1993 Ieder Kind is van Marmer, Beurs van Berlage,
Amsterdam

1994 Aemstelle, Amstelveen
(kunstaanmoedigingsprijs
Amstelveen)

1994 De Ander, Het Domein,
Sittard (Werner Mantz prijs)

TOM CLAASSEN

1964, Heerlen

Academie voor Beeldende
Kunsten St. Joost, Breda,
1984-1989

1992 Prix de Rome,
Museum Fodor, Amsterdam
1992-1993 Peiling, Museum
Boymans van Beuningen,
Rotterdam

1992-1994 Galerie Fons
Welters, Amsterdam
1994 Het Grote Gedicht,
De Grote Kerk, Den Haag

Lezingen over Performance

Donderdag 19 januari 1995,
20.00 uur.

Toegang f 5,-; reserveren:
tel. 4220471.

De afgelopen jaren is de belangstelling voor de performance en 'live' aspecten in de beeldende kunst sterk toegenomen. **Marianne van Kerkhoven** (theaterdeskundige, verbonden aan het Kaaitheater, Brussel) spreekt in dit verband over de kruisbestuiving tussen de verschillende disciplines, die zorgen voor vernieuwende impulsen in de kunsten. De kunsthistoricus/criticus **Mark Kremer** is sinds september 1993 werkzaam als programmeur beeldende kunst van het Festival aan de Werf in Utrecht. In zijn lezing gaat hij ondermeer in op het werk van Arthur Elsenaar, Richard Hoeck, Job Koelewijn, Renée Kool en Marijke van Warmerdam. De lezing is getiteld:

De terugkeer van de performance: realiteit of mythe? Kunstenaren overschrijden regelmatig de grens tussen theater en beeldende kunst. **Maaïke Bleeker** meent dat theoretici daar een voorbeeld aan kunnen nemen. Daarom studeerde zij af in Kunstgeschiedenis en Theaterwetenschap op een benadering van hedendaags theater waarin methodes uit beide wetenschappen gecombineerd zijn. In haar lezing zal zij het werk van Robert Wilson en Jan Fabre analyseren aan de hand van begrippen die in de beeldende kunsttheorie, m.n. die van Rosalind Krauss, zijn ontwikkeld.

Nieuwsbrief

U kunt zich abonneren op de Nieuwsbrief van Bureau Amsterdam. Als u f. 25,- overmaakt op girorekening 4500092 t.g.v. Dienst Musea voor Moderne Kunst te Amsterdam onder vermelding 'Nieuwsbrief Bureau Amsterdam' krijgt u de Nieuwsbrief een jaar lang toegestuurd. U ontvangt dan tevens de uitnodigingen voor de openingen.

Colofon

Tekst: Hripsimé Visser
(Rineke Dijkstra), Leontine
Coelewij (Tom Claassen)
Redactie: Leontine Coelewij
Secretariaat: Jan Meijer,
Geeta Bindsesingh (ass.)
Vormgeving: Mevis &
Van Deursen
Druk: Rob Stolk, Amsterdam

Met dank aan: Europees
Keramisch Werkcentrum,
Den Bosch; Galerie Fons
Welters, Amsterdam.

Stedelijk Museum Bureau
Amsterdam
Rozenstraat 59
1016 NN Amsterdam
tel. 31. (0)20. 4220471
fax. 31. (0)20. 6261730
e-mail: smba@hacktic.nl
geopend van di t/m zo,
11.00 t/m 17.00 uur
(1e Kerstdag en Nieuwjaars-
dag gesloten)